

Srpen 2025

Informační a komunikační technologie jako determinant úspěšné budoucnosti

Martin Zeman

Shrnutí

Informační a komunikační technologie představují klíčový faktor růstu produktivity a konkurenceschopnosti. Přibližně 70 % rozdílu v růstu HDP na obyvatele mezi Evropskou unií a Spojenými státy je způsobeno zaostáváním EU právě v tomto sektoru. Česká republika navíc v posledních letech zpomalila v ekonomické konvergenci k průměru EU, a tedy legislativní ukotvení podpory startupů, vznik regionálních inovačních hubů s mentoringem a posílení ICT vzdělávání na vysokých školách může nastartovat růst produktivity i u nás.

Hlavní body

- Rozdíl v růstu produktivity mezi EU a USA je z velké části způsoben nedostatečným rozvojem ICT sektoru v Evropě.
- Česká republika v posledních letech zpomaluje v konvergenci k průměru EU a ztrácí tempo vůči zemím jako Polsko, Slovinsko nebo Chorvatsko.
- Úspěšná digitální transformace vyžaduje reformu startupové legislativy, podporu inovačních center a větší investice do vzdělávání v oblasti ICT.

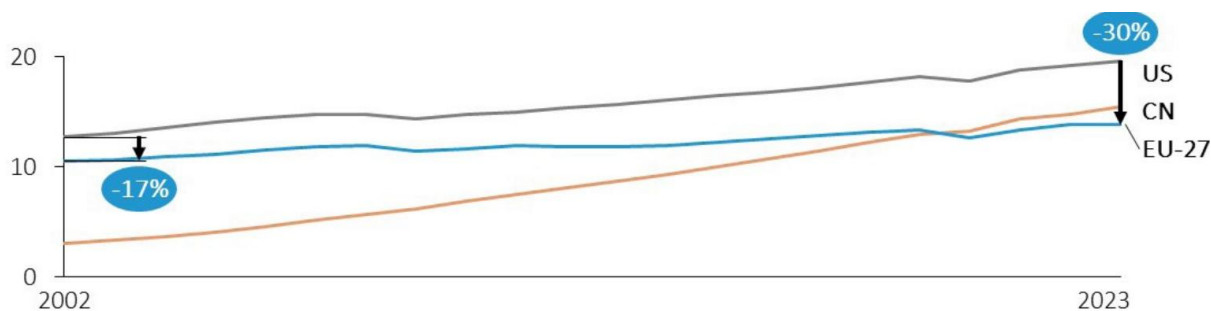
Je to necelý rok, co byla publikována zpráva bývalého italského premiéra Maria Draghiho s názvem *The Future of European Competitiveness (2024)*. Tato zpráva popisovala aktuální ekonomický stav zemí Evropské unie. Ačkoli informace v Draghiho zprávě nebyly pro odbornou ekonomickou veřejnost nijak nové ani šokující, zpráva vyvolala mimořádný mediální zájem. Důvodem byl zřejmě fakt, že drtivá obžaloba současné ekonomické pozice zemí EU nepocházela od euroskeptiků, ale od autora přímo z bruselského centra.

Evropský trh tvoří 440 milionů spotřebitelů, kteří patří z globálního hlediska mezi ekonomicky ty nejúspěšnější. Současně na evropském trhu sídlí na 23 milionů firem. Tyto subjekty dohromady vytváří podíl na světové ekonomice ve výši 17 %. To znamená, že podíl Evropské unie na světovém HDP je stejný jako podíl Číny (17 % v současných cenách v roce 2023), zatímco podíl Spojených států amerických je vyšší o 9 p. b. (26 % v současných cenách v roce 2023). Pro srovnání podíl ostatních evropských zemí činí 7 %, podíl Jižní Ameriky je 4 %, stejně tak Japonska a Indie. Podíl Afriky a Středního východu je relativně stále zanedbatelný a dosahuje shodně 3 %, zbytek Severní Ameriky tvoří 4 % a zbytek Asie a Pacifiku vytváří 11 %.

Navzdory zjevným úspěchům Evropské unie, které jsou patrné například v oblasti demokratických hodnot, vymahatelnosti práva, kvalitní zdravotní péče, ochrany životního prostředí nebo snižování chudoby, je očividné, že Unie ekonomicky zpomaluje. Produktivita práce dostatečně neroste a evropské cíle se nedaří naplňovat. Ostatně Lisabonská agenda na počátku tisíciletí stanovila cíl, podle něhož se měla EU do roku 2010 stát nejkonzurenceschopnější a nejdynamičtější globální ekonomikou.

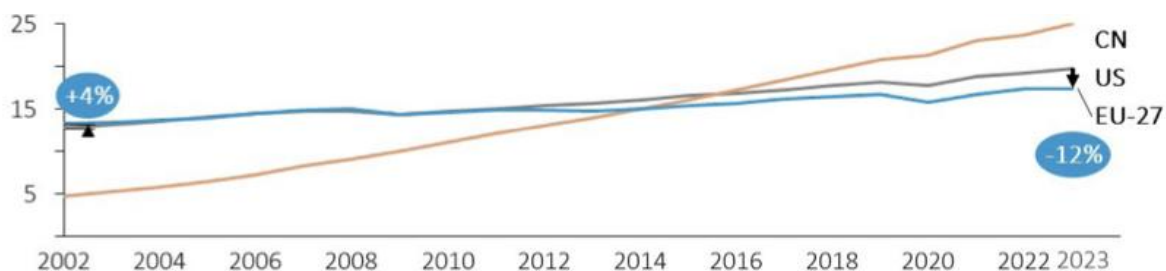
Navzdory stovkám a tisícům stran věnovaným této ambiciózní strategii byla ekonomická realita uplynulého čtvrtstoletí zcela odlišná. Ekonomický růst zemí sedmadvacítky byl trvale nižší než růst Spojených států, zatímco čínská ekonomika v tomto období začala Evropu dohánět. Mezera mezi americkou a evropskou ekonomikou vzrostla ze 17 % z počátku tisíciletí na 30 % v roce 2023 (ve stálých cenách), a v paritě kupní síly se dokonce zvýšila ze 4 % na 12 %, tedy trojnásobně.

Graf 1: Hrubý domácí produkt ve stálých cenách

Zdroj: Převzato z *The Future of European Competitiveness, 2024*.

Graf 2: Hrubý domácí produkt v paritě kupní síly

Zdroj: Převzato z *The Future of European Competitiveness, 2024*.

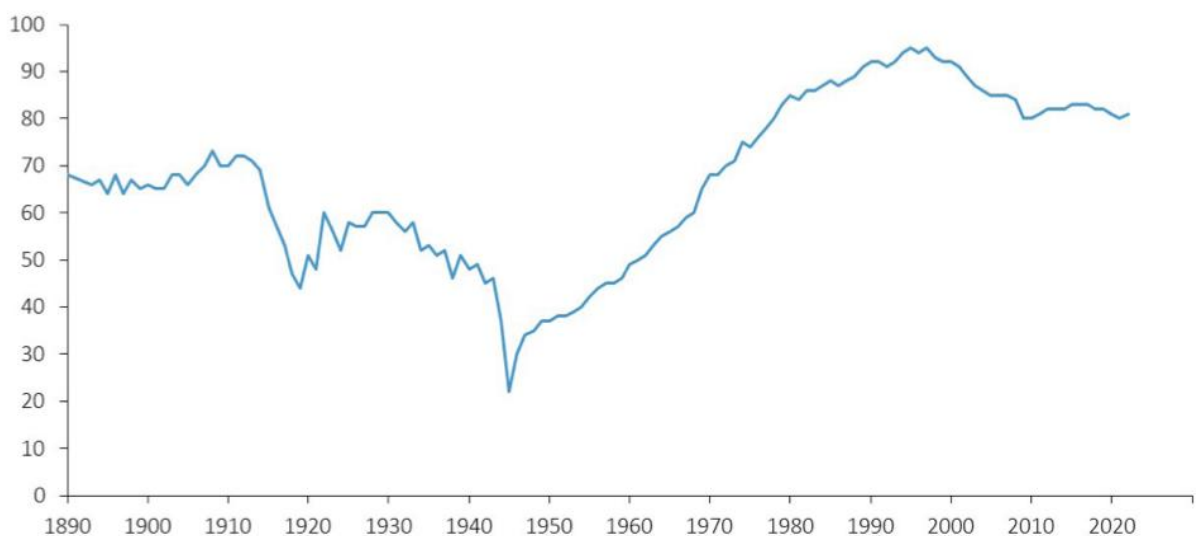
Přitom přibližně 70 % rozdílu mezi růstem HDP na osobu v paritě kupní síly je důsledkem nižšího růstu produktivity v Evropské unii oproti Spojeným státům americkým. To jsou významné hodnoty i vzhledem k tomu, že Evropa vstupuje do fáze, kdy růst HDP již nebude podporován růstem počtu pracujících. Právě naopak, demografické projekce ukazují, že od roku 2040 se bude pracovní síla v Evropské unii snižovat v průměru o 2 mil. pracujících ročně.

Z hlediska udržení současné pozice na světových trzích tak bude muset evropská produktivita růst dokonce rychleji než produktivita ve Spojených státech či v Číně, protože demografické výzvy v těchto částech světa nejsou tak významné (resp. jsou v USA řešené migrací). Navzdory těmto relativně pochmurným predikcím však Draghiho zpráva obsahuje i pozitivnější fakta na nichž lze stavět.

Hlavním katalyzátorem rostoucího rozdílu v produktivitě mezi Spojenými státy a Evropskou unií byl sektor informačních a komunikačních technologií (ICT). Pokud ho z růstu produktivity vyjmemme, ukáže se, že čísla jsou v USA a EU přibližně na stejné úrovni.

Z tohoto pohledu sektor informačních a komunikačních technologií tedy představuje jednu z nejdynamičtějších oblastí světové ekonomiky. Jeho význam neustále roste. Stal se základním pilířem moderní společnosti a zjevně představuje klíčový faktor změny ve vývoji ekonomické úrovně. Je zřejmé, že Evropa se nedokázala dostatečně zapojit do první digitální revoluce, která byla tažena právě objevem internetu, až do současného nástupu a implementace umělé inteligence.

Graf 3: Rozdíl v produktivitě práce v EU a USA v letech 1890–2022

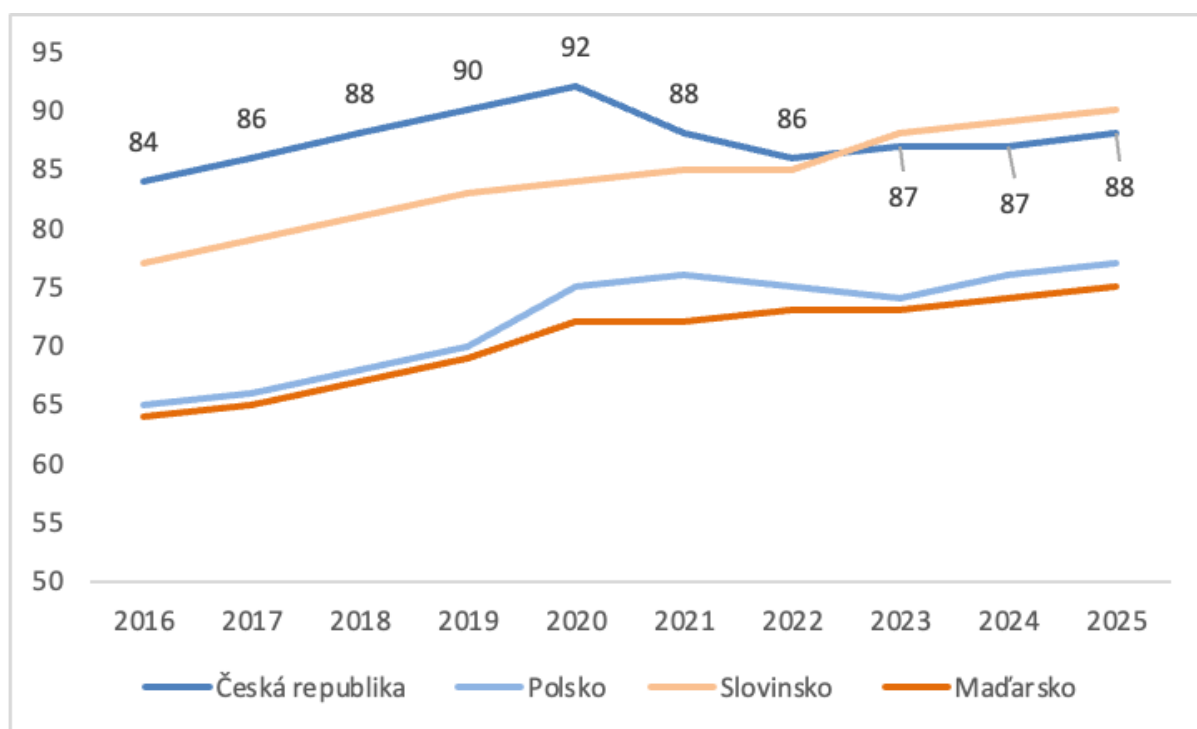
Zdroj: Převzato z The Future of European Competitiveness, 2024.

Jak je na tom Česká republika?

Zatímco Draghiho zpráva byla obžalobou stavu a vývoje zemí Evropské unie, není z ní zcela zřejmé, zda Česká republika v rámci EU může být považována za vítěze či poraženého. Z pohledu čísel ekonomického růstu jsou poslední roky u nás ve znamení nedostatečné dynamiky. Ekonomický růst Česka oslabovala nízká domácí poptávka vyvolaná extrémním propadem reálných mezd a vysokými cenami energií, ekonomickými problémy hlavního partnera Německa, problémy v globálních dodavatelských řetězcích jako i tendencí k tlumení ekonomiky v důsledku zavádění cel či dalších překážek v zahraničním obchodě.

Česká ekonomika byla z pohledu HDP na obyvatele v paritě kupní síly v roce 2016 na 84 % úrovni Evropské unie. To se podařilo zvýšit a predikce pro rok 2025 hovoří o úrovni 88 %. To je sice mírný nárůst, avšak z dlouhodobého pohledu zcela nedostatečný. Navíc již v roce 2020 byla ekonomická úroveň ČR na úrovni 92 % zemí EU, tedy jsme v posledním období divergovali. Naopak premianty v dohánění, tedy v konvergenci, jsou země jako Chorvatsko (z 58 % na 77 % v období let 2016–2025), Maďarsko (z 64 % na 75 % v období let 2016–2025), Polsko (z 65 % na 77 %, v období let 2016–2025) či Slovinsko (z 77 % na 90 %, v období let 2016–2025) (MF ČR, 2025). Důvody této relativně pomalejší konvergence (v jistém období dokonce divergence) České republiky jsou různé. V tomto textu se chceme věnovat primárně odvětví informačních a komunikačních technologií.

Graf 4: Hrubý domácí produkt na obyvatele v PPP – predikce leden 2025

Zdroj: MF ČR, 2025, vlastní zpracování.

Na co se zaměřit

Navzdory tomu, že jsou Češi považováni za poměrně konzervativní národ z pohledu informačních a komunikačních technologií, nemusí tomu tak nutně být. V pražských Holešovicích vznikla vůbec první kavárna na světě, která přijímala výhradně kryptoměny. Kávu si zde lze koupit prostřednictvím Bitcoinu, Litecoinu, Dashe nebo Monera. Česká republika dosahuje tržeb přes 700 milionů korun z prodeje první hardwarové peněženky na světě s názvem Trezor. Přes 700 tisíc Čechů obchoduje s kryptoměnami a téměř čtvrtina obyvatel kryptoměny buď vlastní, nebo je v minulosti vlastnila. Počet kryptobankomatů se na našem území pohybuje v desítkách. Česká národní banka by mohla být dokonce první centrální bankou západního světa, která by držela část svých devizových rezerv v Bitcoinu. Praha je navíc považována za významné město pro digitální nomády. Česká republika má rovněž relativně vysokou úroveň připojení k internetu na celém svém území a výhodnou geografickou polohu v samém srdci Evropy, mezi Vídní a Berlínem.

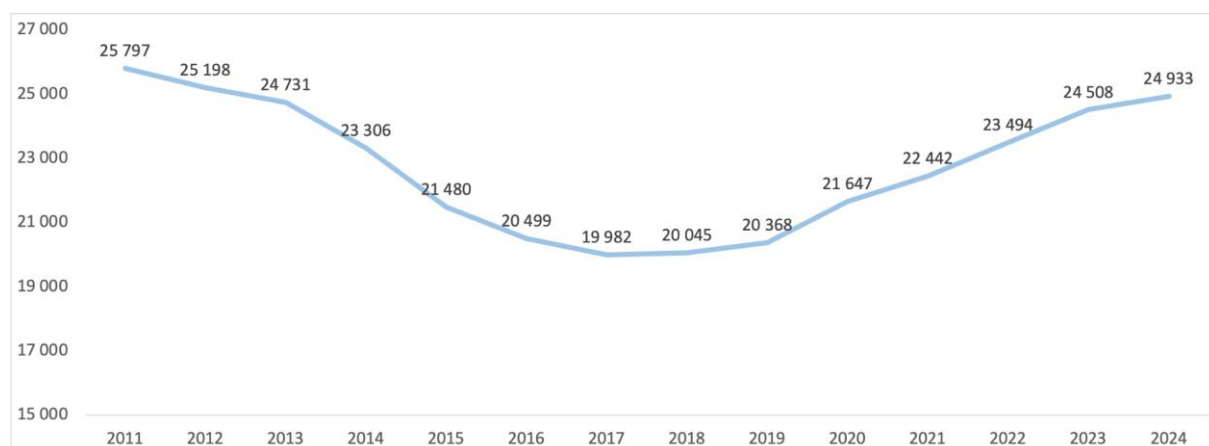
Všechny tyto faktory svědčí o tom, že jednotlivci nebo malé skupiny lidí mohou výrazně přispět k dalšímu posunu Česka. Jaké jsou tedy hlavní kroky, které by měla učinit následující vláda, aby se podíl tohoto sektoru s vysokou přidanou hodnotou dále zvyšoval?

V první řadě je nezbytné upravit institucionální prostředí. Výrazně chybí zákonná úprava pro startupisty. Typickým příkladem jsou zaměstnanecké akcie, tzv. ESOPy, které jsou pro zakladatele startupů naprosto klíčové a ve vyspělých zemích běžně využívané. Ačkoli se na poslední schůzi Poslanecké sněmovny podařilo přijmout základní legislativní rámec, České republice stále chybí hlubší a systematické zakotvení této problematiky v právním řádu. Komplexní startupová legislativa tak bude muset být nevyhnutelně připravena příští vládou.

Druhým zásadním krokem je vytvoření sítě inovačních center s odborným mentoringem na území celé republiky. Jako vhodné řešení se jeví využití budov veřejných vysokých škol, čímž se sníží nároky na veřejné rozpočty díky využití stávající infrastruktury. To zároveň umožňuje rozšíření startupových center i mimo region hlavního města. Klíčová je systematická podpora mladých startupistů prostřednictvím mentorů z podnikatelského prostředí, protože začínající podnikatelé často disponují kvalitním nápadem, ale chybí jim schopnost jej převést do podnikatelské praxe. V rámci takto nastaveného modelu lze uvažovat i o tom, že stát získá minoritní podíl ve výši několika procent výměnou za poskytovanou podporu a převzetí části rizika. Inspiraci lze čerpat ze zahraničních zkušeností například z Izraele, Estonska, Finska, Švédska či Spojených států. Dále lze uvažovat o modelu, kdy stát vstoupí do projektu jako kotvící investor s plánovaným výstupem po pěti až sedmi letech.

Třetím a možná nejdůležitějším krokem v následujících dekádách bude investice do lidského kapitálu a jeho následná aktivace. Stát samozřejmě dokáže ovlivnit budoucí podobu trhu práce prostřednictvím zaměření oborů vysokých škol. Zde se jeví jako zcela nedostatečné reflektování budoucích potřeb trhu práce, a to konkrétně u sektoru informačních a komunikačních technologií. Z přiloženého grafu č. 5 je zřejmé, že počet studentů působících v těchto oblastech je v současnosti nedostatečný. Aktuálně se tento podíl nachází na úrovni 6,2 % všech absolventů vysokých škol (ČSÚ, 2025). Navzdory nárůstu počtu studentů od roku 2017 studovalo v minulém roce na veřejných a soukromých vysokých školách v České republice 25 tisíc studentů těchto oborů, což je stále přibližně o tisíc méně než v době vrcholu v letech 2010 a 2011. Přitom právě kvalitní pracovní síla je jedním z determinujících znaků úspěšných ekonomik.

Graf 5: Vývoj počtu studentů v oboru informační a komunikační technologie

Zdroj: ČSÚ, 2025, vlastní zpracování.

Závěr

Do budoucna by se Česká republika měla opírat o svou stávající průmyslovou základnu. Pokud hovoříme o potřebě silnějšího zaměření na informační a komunikační technologie, mělo by jít o rozvoj v synergii s odvětvími, ve kterých má Česko tradičně silné postavení, jako je automobilový průmysl nebo celkově strojírenství. Transformace směrem k vyšší přidané hodnotě by se neměla odehrát formou revoluční změny výrobního mixu, ale naopak postupným a evolučním vývojem. To však nic nemění na skutečnosti, že pro budoucí konkurenceschopnost bude zaměření na oblast informačních a komunikačních technologií zcela zásadní a nezbytné.

Zdroje

- The Draghi report on EU competitiveness, 2024. https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en
- ČSÚ, 2025. Vysoké a vyšší odborné školy. <https://csu.gov.cz/vysoke-a-vyssi-odborne-skoly>
- MF ČR, 2025. Makroekonomická predikce—Leden 2025. Ministerstvo financí ČR. <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2025/makroekonomicka-predikce-leden-2025-58624>

Autor

MARTIN ZEMAN

Analytik

Martin Zeman vystudoval Národohospodářskou fakultu a Fakultu podnikohospodářskou na Vysoké škole ekonomické v Praze. Na VŠE také obhájil svou dizertační práci. Odborně se zabývá hospodářskou politikou, fiskální politikou a veřejnými financemi. Je autorem několika odborných článků, vystupuje na mezinárodních konferencích a publikuje komentáře v médiích. Několik let působil jako poradce ministryně a také v dalších institucích zabývajících se veřejnými financemi.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

www.politikaspolecnost.cz

+420 602 502 674

office@politikaspolecnost.cz